

เห็นสิ่งน่ารู้...เล่าสู่กันฟัง

โอกาสมาแล้วในการเพาะเลี้ยง

กุ้งก้ามกรามของประเทศไทย

โดย ดร.นิวัต สุริมีชัยกุล
อดีตอธิบดีกรมประมง

การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในประเทศไทย

มีมานานกว่า 50 ปี ในสมัยแรก ๆ เราทดลองใช้ระบบการเพาะเลี้ยงแบบดั้งเดิมและใช้ไรแดงในการอนุบาลลูกกุ้งก้ามกราม โดยเพาะไรแดงจากการนำชีวีวแห้งมาหมัก ต่อมาได้นำเทคนิคจาก Galveston ของมหาลัยเท็กซัสของสหรัฐอเมริกา เทคนิคนี้ใช้ถังแบบกรวยอนุบาลแบบหนาแน่นโดยหวังที่จะให้อาหารและลูกกุ้งสามารถลอยในระบบได้อย่างอิสระทำให้สะดวกต่อการอนุบาล (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ต่อมาเริ่มมีการใช้อาร์ทีเมียในการอนุบาลซึ่งนำเข้าจากอเมริกา (ภาพที่ 2) หลังจากนั้นก็มีการใช้อาร์ทีเมียอย่างแพร่หลายและมีการใช้อุบาลสัตว์น้ำอื่น ๆ เช่น ใช้อุบาลปลากะพง เป็นต้นเป็นที่มาของ Backyard hatchery หรือโรงอนุบาลสัตว์น้ำ หรือโรงอนุบาลสัตว์น้ำหลังบ้าน (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3

การเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามแพร่หลายมากขึ้น แต่ก็มีปัญหาอุปสรรค เนื่องจากการอนุบาลและการเลี้ยง ทำให้เกิดลักษณะลูกกุ้งแคระแกรนโตไม่สม่ำเสมอ ในช่วงปี 2543 เกิดโรคระบาดในลูกกุ้งก้ามกรามซึ่งเกิดมาจากเชื้อโรคไวรัส *Macrobrachium rosenbergii nodavirus* (MrNV) และ *extra small virus* (XSV) ทำให้การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามสะดุดลงในประเทศไทย และในขณะเดียวกัน การเลี้ยงกุ้งก็มีลักษณะการกินกันเองและกุ้งโตไม่สม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามนักวิชาการก็ได้หาวิธีการทำให้กุ้งโตเร็ว และมีการกินกันลดลง โดยทำลักษณะกลุ่มเพศผู้ล้วนและเมียล้วนโดยผลจากการศึกษาวิจัยพบว่าอัตราการเจริญเติบโตดีกว่าเดิมถึง 60% (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4

ปัจจุบันการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในประเทศไทยมีอยู่ในหลายจังหวัด โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง จังหวัดที่มีการเลี้ยงมากที่สุดจากรายงานทราบว่าเป็นจังหวัดนครปฐม มีถึง 3,463 ฟาร์ม และมีผลผลิตเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 14,500 ตัน แต่การเลี้ยงกุ้งทั้งประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 117,000 ไร่ มีผลผลิตรวม 44,000 ตันต่อปี (ภาพตาราง) ใช้ลูกกุ้งประมาณ 141,000,000 ตัว

จังหวัดที่มีการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

Province	Farm	Farm area (rai)	Production (ton/year)	PL require per month
Nakhon Pathom	3,463	40,442	14,580	46,730,769
Chachoengsao	2,659	21,095	9,545	30,592,949
Suphan Buri	2,314	22,002	7,702	24,685,897
Ratchaburi	1,233	20,506	6,943	22,253,205
Kalasin	982	5,575	1,974	6,326,923
Chonburi	223	2,634	1,003	3,214,744
Prachin Buri	193	1,703	738	2,365,385
Ayutthaya	133	993	578	1,852,564
Samut Prakan	107	1,565	573	1,836,538
Kanchanaburi	61	1,002	284	910,256
Samut Sakhon	70	386	170	544,872
Total	11,438	117,903	44,090	141,314,103

ที่มา : กรมประมง

ประเทศไทยสามารถส่งออกลูกกุ้งไปยังประเทศเพื่อนบ้าน 70,000,000 ตัว อย่างไรก็ตาม เรายังมีการนำเข้าลูกกุ้งจากประเทศเพื่อนบ้านถึง 3,700,000 ตัว โดยเฉพาะจากประเทศเวียดนาม 3,000,000 ตัวจริง ๆ แล้วกุ้งก้ามกรามเป็นสินค้าที่เป็นอาหารที่ค่อนข้างมีระดับสำหรับผู้บริโภค นิยมนำมาบริโภคในช่วงเทศกาลหรือช่วงเวลาที่มิงานฉลองหรืองานสังสรรค์ โดยนำมาทำเป็นต้มยำกุ้ง และในขณะเดียวกันก็เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่นิยมมาบริโภคกุ้งย่างโดยเฉพาะตัวที่มีขนาดใหญ่ในอยุธยาอาจจะมีถึง 1,000 ถึง 1,500 บาท น่าจะเป็นกุ้งที่มีขนาดใหญ่ตัวกิโล (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5

จะเห็นได้ว่า การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในปัจจุบันต้องเลี้ยงให้มีขนาดใหญ่โตขึ้นเพื่อใช้ในการบริโภคสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโจทย์ที่เกษตรกรและนักวิชาการต้องหาทางปฏิบัติหาทางทำเพื่อให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงกุ้งได้อย่างมีผลกำไร เหมาะที่จะประกอบอาชีพในการทำฟาร์มกุ้ง

การส่งเสริมการทำฟาร์มกุ้งก้ามกรามซึ่งพอจะทราบว่า หากคิดทำฟาร์มกุ้งก้ามกรามก็ต้องอาศัยน้ำเป็นหลักจริงอยู่การทำฟาร์มกุ้งก้ามกรามไม่จำเป็นต้องถ่ายน้ำเหมือนกับทำการกุ้งขาวหรือกุ้งทะเล แต่อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำที่ใช้ก็ยังคงมีจำนวนมาก ฟาร์มกุ้งก้ามกรามต้องคิดถึงแหล่งน้ำที่จะใช้ด้วย จึงจะเห็นได้ว่าการทำฟาร์มกุ้งก้ามกรามในภาคเหนือและภาคอีสานปัจจุบันที่สำคัญอย่างมากก็ต้องอาศัยน้ำ การหาข้อมูลจากระบบทราบว่าในภาคเหนือและภาคอีสานจะเห็นได้ว่า นอกจากจังหวัดกาฬสินธุ์แล้ว ยังมีการ

กระจายตัวของฟาร์มเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเพิ่มขึ้นในจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการทำฟาร์มกุ้งจำเป็นต้องศึกษาระบบตลาดประกอบไปด้วยหากตลาดไม่อำนวยหรือจังหวัดไม่ใหญ่พออาจจะทำให้การขายทำได้ลำบาก จังหวัดใหญ่ ๆ อย่างจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดขอนแก่นหรือแม้แต่จังหวัดที่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ อาทิ กาฬสินธุ์ก็สามารถเลี้ยงกุ้งก้ามกรามได้แต่การใช้น้ำต้องแบ่งกับการเกษตรอย่างอื่น ๆ ด้วย

ในอดีตคนที่ทำฟาร์มกุ้งก้ามกรามจะมีผลผลิตและผลตอบแทนต่อการทำฟาร์มค่อนข้างต่ำ เนื่องจากกุ้งก้ามกรามโตช้าทำให้ต้นทุนต่อหน่วยต่อกิโลกรัมค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากยังมีลักษณะเป็นสัตว์ป่าที่ยังคงสภาพการแก่งแย่งชิงดีกันในการแย่งอาหาร อีกทั้งอัตราการปล่อยของลูกกุ้งน้อย และยังมีประเด็นในเรื่องอัตราการตายที่ต่ำ ต่อมา มีการศึกษาเพื่อจะทำกลุ่มเพศผู้เดี่ยว เพศผู้ล้วนกับเพศเมียล้วน มีการศึกษาที่มีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างดี ไม่ทำร้ายกันเองในบ่อ ทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงอีกทั้ง ในอดีตเรามักจะเลี้ยงกุ้งในระยะเวลาเจ็ดถึงแปดเดือน แต่ปัจจุบันนี้ ใช้เวลาเพียงห้าเดือนเท่านั้น ผู้ทำฟาร์มบอกดีกว่าเดิม 60% ซึ่งเป็นโอกาสในการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะในปีนี้เป็นปีที่เราน่าจะส่งเสริมนักท่องเที่ยวเข้าไปในเมืองหลวง เมืองหลัก และเมืองรอง ทำให้โอกาสที่สินค้าอาหารจากเมนูกุ้งก้ามกรามเกิดการขยายผลได้เป็นอย่างมาก (ภาพที่ 6,7)

กุ้งแม่น้ำ (123)

ภาพที่ 6

ภาพที่ 7

การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในแต่ละพื้นที่มักมีประเด็นทำให้เกิดการกระจายตัวของน้ำเค็ม โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถ้ามีการฟ้องร้องกันเกิดขึ้นซึ่งทำให้เกษตรกรมีความเกรงกลัวในเรื่องของการฟ้องร้อง ปัจจุบันมีพระราชกำหนดการประมง 2558 และแก้ไขเพิ่มเติม 2560 ทำให้การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งทะเล ซึ่งมักเลี้ยงรวมกับกุ้งก้ามกราม สามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจนและมีหลักประกันในการแก้ไขหากเกิดการฟ้องร้องเกิดขึ้น จะมีคณะกรรมการประมงประจำจังหวัดกำกับดูแลในเรื่องดังกล่าว ยังไงก็ตามเราก็คงทราบกันว่าปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์น้ำต้องอาศัยแหล่งเลี้ยงปลาเดิมซึ่งจากข้อมูลของกรมประมงทราบว่ามีการเลี้ยงสัตว์น้ำหรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำมากกว่า 560,000 ฟาร์ม และมีพื้นที่มากกว่า 1,500,000 ไร่ (ภาพที่ 8) ซึ่งหากนำมาใช้เพื่อการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

ภาพที่ 8

บางส่วนเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็น่าจะส่งผลทำให้ผลตอบแทนของเกษตรกรมากขึ้น และที่สำคัญผู้ประกอบการนำมาเป็นสินค้าในการทำอาหารโดยเฉพาะต้มยำกุ้งมาก น่าจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวครับ